

Виртуалното езикотворчество в служба на хумора в интернет

Елена Меснянкина

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Elena Mesnyankina

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Elena Mesnyankina, VIRTUAL LANGUAGE CREATIVITY IN THE SERVICE OF HUMOUR ON THE INTERNET

<https://doi.org/10.60055/phl.2024.45.136-150>

Abstract. The article addresses humorous texts in informal internet as a result of the linguo-creative thinking of the network person. The article examines samples of language play in such digital hybrid genres as memes and its varieties. The article describes the author’s techniques, actively used within the framework of virtual word-making and analyses some of the linguistic and supra-lingual features, which have a serious impact on the quality of comic utterance, which is examined from the point of view of various theories of humor as well.

Keywords: internet, language pun, linguo-creativity, word-making, humor

Елена Меснянкина. ВИРТУАЛНОТО ЕЗИКОТВОРЧЕСТВО В СЛУЖБА НА ХУМОРА В ИНТЕРНЕТ

Резюме. Статията е посветена на хумористичните текстове в неофициалния интернет като резултат от лингвокреативното мислене на „мрежовия човек“. Разглеждат се образци на езикова игра в дигиталните хибридни развлекателни жанрове (постери, мемета, демотиватори и др.). Описват се авторските похвати, активно използвани в рамките на виртуалното словотворчество, и се анализират някои от езиковите и надезиковите особености, оказващи сериозно влияние върху качествата на комичното изказване, което се разглежда включително и от гледна точка на различни теории на хумора.

Ключови думи: интернет, езикова игра, лингвокреативност, словотворчество, хумор

Въведение

Във връзка с това, че основната функция на интернет е да предоставя пространство за неограничен обмен на информация, мисли и идеи, за свободна комуникация, забавление и самоутвърждаване, възниква логичният въпрос: как да създадем и запазим нашия неповторим виртуален образ, да го разкрием и диференцираме в мрежата, за да не загубим собственото си АЗ сред огромната маса от уебпотребители? По какъв забележителен начин да изложим мнението си, да защитим позициите си, да докажем истинността им и да демонстрираме интелектуалния си потенциал наред с достигнатите успехи в реалния свят?

Един от възможните релевантни отговори е: чрез уникалния за всеки един потребител креативен подход към езика и стила, целта на който е да привлече вниманието на аудиторията към личността на говорещия/пишещия. Или казано накратко – чрез авторско езикотворчество. Като представяме собствената си гледна точка за живота и събитията в него по оригинален, нестандартен начин, вероятността да предизвикаме емпатия сред събеседниците ни е много по-голяма.

Оксфордският английски речник дефинира креативността като действие, свързано с използването на човешкото въображение, като оригинална идея за създаване на нещо ново (<https://en.oxforddictionaries.com>). Следователно под лингвкреативност можем да разбираме способността на езиковата личност да създава нови езикови единици в резултат на езикотворчески процес. Така лингвкреативният начин на мислене може да се определи като една от главните характеристики, описващи лингвистичния вид интелект. Според Г. Гарднър той се формира чрез уменията на индивида да борави с думите, да разбира смисъла им, да възприема организацията на звуковете им, да познава словообразователните и синтактичните правила и др. (Гарднър 2007: 184–185).

Целта на настоящето изследване е да се анализират случаите на виртуално езикотворчество в неофициалното интернет пространство като основа за създаване на хумористични текстове чрез нетривиален подход към езиковите единици и речта, чрез тенденциозно нарушаване на граматичните и стилистичните правила и норми и по-конкретно – чрез използване на елементи на езикова игра (ЕИ). Ще установим и опишем някои от основните конструктивни особености и експресивния потенциал на забавните игрови изказвания в мрежата, като се опитаме да докажем, че те са неразделна част от неформалната виртуална комуникация и активно участват във формирането на специфичните характеристики на самия дискурс.

Методология и методика

Емпиричният материал включва над 500 комични примера, съдържащи елементи на ЕИ, ексцерпирани през последните 10 години от различни руски сайтове и социални мрежи, сред които: demotions.ru, anekdot.ru, vk.ru, slovodna.ru и др.

Използвана е комплексна методология, която включва описателен, компонентен, интертекстуален и съпоставителен методи на анализ, синтез и обобщение.

Дефинициите се привеждат от електронните издания на „Словарь русского языка в 4-х томах“ на Института за лингвистични изследвания към РАН под редакцията на А. П. Евгениева (Фундаментальная электронная библиотека) и „Толковый онлайн-словарь русского языка“ с автор Т. Ф. Ефремова.

Резултати

Научната стойност на изследването виждаме в анализа на хумористични игрови текстове като отражение на лингвокреативното мислене на виртуалната личност, която създава реален текст, представяйки съществуваща предметна номинация в светлината на нова езикова единица, и го разпространява в мрежата. Описанието на този феномен ни осигурява още по-детайлен достъп до многото на пръв поглед невидими мисловни и когнитивни процеси, свързани с концептуализацията и категоризацията на самия виртуален свят и функцията на езика в него.

Резултатите доказват, че колкото по-висока е лингвистичната и екстралингвистичната компетентност на потребителя, толкова по-добре е развита способността му да твори и да създава уникални речеви единици като резултат от латералното му мислене. По такъв начин виртуалният свят ежедневно се обогатява от нови езикови конструкти, които затвърждават редица важни, конституиращи неофициалното интернет общуване характеристики: интерактивност, лаконичност и опростяване на речта, свобода на словото и словопотребата, стилистична пъстрота и неограниченост, тенденциозно нарушаване на езикови правила и норми в стремежа към високо ниво на експресия и естетизация на общуването чрез игра с формата и значението на думите.

Изложение

Привикнали към технологичните удобства на XXI в., ние ежедневно правим осъзнат избор в полза на конкретни интернет сайтове. В зависимост от информационните или комуникативните си нужди и интереси взимаме тези решения, водени от желанието да получим ново знание, потвърждение или опровержение на собствените ни мисли и идеи, от необходимостта да наме-

рим подкрепа и разбиране сред виртуалните ни „събратя“, да открием знаците на тяхното одобрение и така да повишим самооценката си.

Още от самото начало ние сме наясно и се съгласяваме, че от другата страна на екрана има представители на най-различни националности, религии, възраст, пол и социокултурни групи. Това обаче не ни пречи ден след ден да общуваме свободно помежду си, да обменяме опит, защото чисто субективно в интернет всички говорим на „един език“, дори когато „предаваме различни значения“ (Бляхер 2005: 165). И това никак не е случайно. Днешният интернет може да бъде характеризиран като „сложен, многофункционален и многостранен компонент от човешкия живот“ (Бочарова 2013: 28). Зад този компонент се крие общуването в неговия информационен и комуникативен смисъл. Същото това общуване, което започва все повече да ни липсва извън екрана поради различни социални и битови причини, а интернет лесно може да задоволи гладът за него в зависимост от личните интереси на всеки човек. Обединявайки потребителите в социални групи, виртуалното общуване формира виртуални социални личности и установява специфични виртуални взаимоотношения във виртуалната общност. Затова в интернет ние свободно си споделяме всичко, все повече доближавайки скоростта на текстовия обмен до скоростта на устния разговор в реално време предимно чрез опростяване на езиковите форми и правила.

Гаранция за тази безпрепятствена виртуална комуникация осигурява либералният характер на интернет, който не ограничава среднестатистическия потребител откъм спазването на добре познатите му от ежедневието стриктни етикетни правила, езикови норми и стилистични табути. Лесно достъпното виртуално пространство наред с анонимността и дистанцията между потребителите създават различно масово мрежово поведение, начин на онлайн мислене, естетически вкус и култура. Това на свой ред става предпоставка за свободно разпространение на разнородно текстово съдържание, което най-добре функционира именно в този различен, паралелен виртуален свят. Различен в него се оказва и нашият език. Тук той прилича на „преоблякъл се Илия“ като резултат от трансформацията на стари и познати аналози от офлайн пространството, но носи своя специфичен стилистичен и комуникативно-прагматичен онлайн отпечатък.

Ето защо, говорейки за езика в уеб пространството, руската изследователка О. Дедова подчертава, че в основата на всеки интернет дискурс е заложено използването на национален език, но думата „език“ като част от термина не следва да бъде тълкувана буквално. „Това е само индикация, че в рамките на виртуалната комуникация възниква специална функционална система, която има редица характерни черти“ (Дедова 2022: 41).

Сред тези типични особености считаме за важно да обърнем внимание върху следните конструктивни опозиции, оказващи сериозно влияние върху езиковите характеристики на изказванията в интернет:

- спонтанност срещу обосновааност на мисълта и последващата ѝ писмена фиксация;

- лаконичен срещу многословен изказ;
- простота срещу комплицираност на езиковите конструкции;
- консерватизъм срещу демократичност на речевото поведение;
- емоционална сдържаност срещу експресивна разкрепостеност;
- норма срещу антинорма на всички езикови нива;
- индивидуалност срещу стереотипност на представяне на съобщението.

От друга страна, социалното разнообразие сред потребителите и тяхното нехомогенно ниво на грамотност, характерната за писмената реч липса на паралингвистични комуникативни средства, служещи за предаване на различни емоции, както и влиянието на английския като „официален език“ на глобалната мрежа често водят до абстрактното усещане за достоверност на текста, а оттам до неговото непълно или погрешно разбиране.

До аналогичен резултат води и повишената металингвистична рефлексия на виртуалната комуникация, която е свързана с придобиващото все по-широка популярност „експериментално отношение към езиковата тъкан на общуването – в графиката, правописа, думите“ (Мечковская 2009: 485). Чрез старателно обмислени игрови манипулации с езика потребителите компенсират очевидната липса на невербални експресивни средства в писмената виртуална реч и максимално се доближават до емоционалното състояние по време на реален разговор. Този комуникативен подход включва:

- преднамерени графични, лексикални и граматични трансформации;
- използване на екстралингвистични елементи: пиктограми, символи, стикери, gif клипове и т.н.;
- креолизация на текстовете;
- създаване на нови дигитални хибридни жанрове с хумористична насоченост: остроумни постери, мемета, демотиватори и др.

Експериментално-творческият начин на виртуално общуване винаги предизвиква интерес, възприема се с лекотата на хумора и се свързва с шеговитата игра, която бързо се разпространява по сайтовете и остава в паметта на потребителите задълго.

Необходимо условие за привличане и задържане на вниманието на аудиторията е майсторското боравене с основния инструмент на интернет – езика. Като доказателство за това може да послужи хумористичният текст (фиг. 1), който дълги години „живее“ на територията на Рунет.

Фиг. 1

Умело експериментирайки с лексикално-граматичната рамка и сблъсквайки очакваното значение на думите с възможността за неочакваната им трансформация (водеща до ново дешифриране), авторът подтиква аудиторията към цялостно преосмисляне на съдържанието на изходните езикови единици. Например глаголтът от свършен вид *покалечилась* изненадващо се преобразува в словесен комплекс, включващ наречие + глагол от несвършен вид *покалечилась*, в резултат на което се конструира трагикомично твърдение: *Покалечилась – пока лечилась* (Осакатих се, докато се лекувах).

Същевременно не бива да се пренебрегва и фактът, че езиковото творчество има противоречив характер. Тук говорим за специфично, строго субективно изобразяване на заобикалящата ни реалност чрез всички възможни графични, лексикални и граматични ресурси на даден език. Това предполага не само креативната способност на автора да генерира нови изказвания, но и когнитивната способност на останалите потребители да разберат езиковото му творение. С други думи, за успешното „моделиране“ на този комуникативен акт е необходимо да се вземе предвид както творческият субект, създаващ своя нов словесно-визуален продукт, така и неговата аудитория, която трябва да го разбере, приеме и оцени. „Ако генерирането на нов смисъл е творчески акт на говорещия, то същото се отнася и до слушателя му, който, за да разбере говорещия, също извършва творчески акт. Той представлява създаване на мисъл, близка или съпадаща с мисълта на автора на съобщението. Проявата на креативност от страна на твореца предполага проява на креативност и от страна на потребителя“ (Архипов 2008: 196).

Фиг. 2

Потвърждаващ пример е постерът (фиг. 2), предизвикващ аудиторията да използва лингвокреативното си мислене, за да реши един от многото нестандартни ребуси в интернет.

Чрез холофразата *идиотсюда* авторът номинира два противоположни фрагмента от реалния свят: 1) да изпратиш някого далеч от дадено място *иди отсюда* (*махай се оттук*) и 2) да повикаш някого, обръщайки се към него с грубото *идиот, сюда* (*идиот, ела тук*). В търсене на възможното дешифриране на фразата потребителят трябва да премине поетапно през асимилиране и логическо свързване на всички фрагменти на изказването въз основа на своите знания в областта на лексиката, граматиката и пунктуацията. Необходимо е той да използва творческите си интерпретативни умения, за да разгадае езиковата „главоблъсканица“, да разбере двойствения смисъл, криещ се в дадения словесен конструкт. Разчитайки на това, авторът „активизира диалогичната компонента“ на виртуалната комуникация и „приобщава адресата към оценка на ситуацията, изразена в игрова форма“ (Петкова 2022: 262).

Процедурата, която в психолингвистиката се нарича *търсене на думи*, е не просто избор на една лексикална единица измежду наличните. Тя е творчески акт на създаване на нова номинация, целящ благополучното разрешаване на дадена комуникативна задача (по Кубрякова 1984: 16). По-конкретно, оптималният кореспондиращ със ситуацията процес на номинационен избор не се разглежда като преосмисляне на съществуваща дума, а като новообразуване в рамките на новосъздадения текст.

Фиг. 3

Примерите на ЕИ в интернет са сред най-ярките прояви на лингвокреативното мислене на „мрежовия“ човек. Връзката между езиковите и стилистичните норми и съзнателното отклонение от тях като речево поведение определят специфичната „прагматична нагласа и индивидуалните възможности за реализиране на потенциала на думите“ (Гридина 1996: 5), функциониращи във виртуалното пространство.

Така потребителят без затруднение ще може да свърже словосъчетанието *черный ящик* (черна кутия) от фиг. 3 с думата *ковчег*. Двете езикови единици не са синоними, но в дадения контекст (в който е налице фреймът „погребение“) те служат за номинация на едно и също явление.

Натъквайки се на тази илюстрирана остроумна фраза, потребителят може да разбере нейния смисъл, след като активира фоновите си знания и асоциативни представи, свързани с интелектуалната телевизионна игра „Какво? Къде? Кога?“ и по-конкретно с: 1) един от най-ерудираните ѝ участници, Александър Друзь; 2) един от кръговете в играта, по време на който в залата се внася голяма черна кутия със скрит в нея предмет, а пред играчите стои задачата да го познаят след кратко описание от страна на водещия.

Открояват се три авторски похвата, използвани във виртуалното словотворчество.

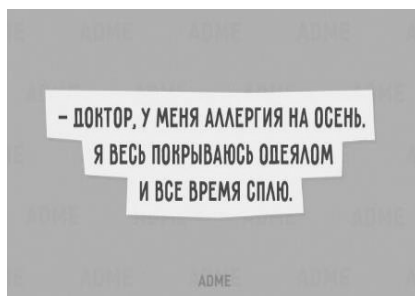
Първият от тях включва използването на езиковите единици в съответствие с принципите на асоциативната конвергенция на значенията им; срв. значенията на руския възвратен глагол от несъвършен вид *покривам се* – *покрываться* (фиг. 4): 1. „да се покрива, поставяйки нещо отгоре“ (одеяло) и 2. „да се разпространи по повърхността на тялото“ (обрив), като второто значение се подразбира благодарение на контекста, свързан с темата за алергиите и връзката със симптомите, които се появяват по време на алергичен пристъп:

Вторият похват се състои в неспазване на лексикалните и граматичните правила в рамките на едно изказване (фиг. 5); срв. съществителното *недостаток* (*липса*) и неологизма *недоспатоk* (в значение *липса на сън*), образуван от глагола *недоспать* (*недоспивам*):

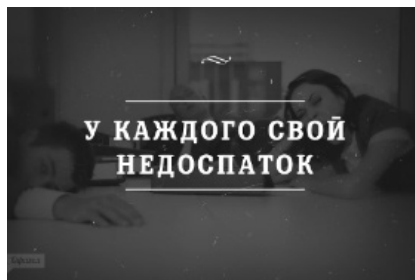
При третия похват се наблюдава „реализация на езиковия потенциал в областта на конструирането и варирането на езиковите форми и значения според правилата за аналогията и субстанционално обусловеното свойство за асиметрия между изказа и съдържанието“ (Гридина 1996: 191).

На сходство във фонетичния облик се гради изненадващото съпоставяне на думата *умиротворение* (като състояние на духа, настъпването на душевен мир) и въпросителното изречение: *Умер от варения?* (умрял от преяждане със сладко) в диалогичните реплики, представени на фиг. 6. Тук омофоните влизат в смислова опозиция помежду си след модификация на техния правопис и граматична структура. Това не само води до комичен ефект, но и служи като ярък пример за лингвокреативен експеримент, базиран на нарушаване на връзката между текста и очаквания му смисъл.

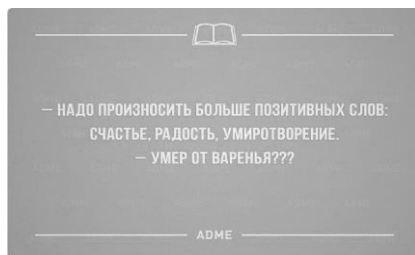
Наблюденията ни показват, че забавното „говорене“ в веб пространството доста често се използва при описание на комични житейски ситуации, характерни за реалността. Тези примери може да бъдат анализирани чрез:

Фиг. 4

Фиг. 5

Фиг. 6

а) идентифициране и класифициране на най-типичните езикови средства, участващи в създаването на хумористичен текст от този род;

б) анализ на отклонението от литературната норма като семантична аномалия, чиято цел е „да привлече вниманието към нарушаването на правилото, постигайки комичен ефект“ (Булыгина, Шмелев 1997: 447).

Фиг. 7

От гледна точка на идентифициране и класификация на езиковите средства в следващия пример (фиг. 7) можем да говорим за умишлена игрова трансформация, реализирана върху омофонията на одушевеното съществително в ед. ч., (книж.) *католик* и авторския неологизъм *котолик*.

За да елиминира първоначалното недоумение, потребителят трябва да актуализира семантиката на лексемата *католик* и да прояви лингвистичната си интуиция, която да „разбие“ значението *последовател на католицизма* и да включи думата в новия контекст, създаден благодарение на определени езикови „оперативни механизми и конструктивни принципи за моделиране на асоциативния контекст на знака в „игровото поле“ (Гридина 1996: 191). Така той надмогва изненадата от непознатата досега дума и я възприема като комично определение за образа на домашна котка с нахлупен на главата ѝ пантоф с кръстообразна щампа, който наподобява папска шапка.

Всяка една шега в мрежата може да се сравни с картина, създадена с причудливите цветове на комедията от неизвестен автор. Нюансите на тези краски са изключително разнообразни – от пъстър хумор и неочаквана ирония до остра сатира или гротеска. Но важното е, че смешното е „грешка, която не причинява страдание и не е вредна за никого“ (Аристотел 1957: 53). А да се шегуваш с „нещата от живота“, докато си скрит зад екрана, е много по-лесно и безопасно, отколкото да го правиш в реалния свят. За анонимния автор е твърде удобно в закачлива форма, при това безнаказано, да изрази позицията си по една или друга злободневна тема.

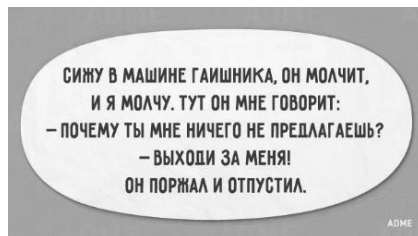
Фиг. 8

Паронимичният каламбур, свързан с произвеждания в бившия СССР автомобил „Лада“ на Волжския автомобилен завод (ВАЗ), представлява трансформация на термина *слезоточивый газ* (*слъзотворен газ*) и поставя словосъчетанието в нова комична рамка (фиг. 8).

Това е типичен пример на рефрейминг, т.е. за „поставяне на който и да е образ в

нов фрейм“ (Молчанова 2017: 76). От вече съществуващото терминологично словосъчетание се образува ново значение благодарение на паронимията между термина *газ* и абривиатурата *ВАЗ* и креолизацията на текста с разясняваща го снимка на „Лада“ върху мрачен и замъглен фон. Изразена е негативна оценка за продуктите на руската автоиндустрия и възможните проблеми, свързани с производството и експлоатацията на самите коли, както и с нивото на вредните емисии във въздуха, генерирани от автомобила, но изборът на хумористична „опакровка“ за поднасяне на тази информация води до възприемането ѝ на различно ниво – спокойно и с усмивка на лицето.

По тази причина разбирането на такъв тип креолизирани хумористични текстове като част от културата на различни социални интернет групи винаги ще изисква не само добри езикови, но и специфични фонове познания. При това не бива да забравяме факта, че е невъзможно да се реагира рационално на съобщение, съдържащо фонова информация. Затова авторите все по-често се стремят да притъпят рационалността на възприятието, да отклонят потребителите към сферата на емоциите, които не могат да бъдат оборени от логическа гледна точка. Така хуморът се използва и за потискане на негативизма и агресията (фиг. 9):

Фиг. 9

Всяка тема, свързана с правоприлагащата система, се коментира винаги с повишено внимание. Противопоставяйки два варианта на тълкуване на значението на глагола *предлагать* – *предлагам нещо* (по подразбиране – пари) и *предлагам брак*, авторът изразява отношението си към пътните полицаи (разг. *гаишници*). Нещо повече, той би могъл да формира и обществена позиция (дори сред хората, които никога не са се сблъскали с пътна полиция), насочвайки мнението на аудиторията в определена посока на разсъждения, но без да предизвиква бурно възмущение от законово неприемливите действия на органите на реда.

Всяка тема, свързана с правоприлагащата система, се коментира винаги с повишено внимание. Противопоставяйки два варианта на тълкуване на значението на глагола *предлагать* – *предлагам нещо* (по подразбиране – пари) и *предлагам брак*, авторът изразява отношението си към пътните полицаи (разг. *гаишници*). Нещо повече, той би могъл да формира и обществена позиция (дори сред хората, които никога не са се сблъскали с пътна полиция), насочвайки мнението на аудиторията в определена посока на разсъждения, но без да предизвиква бурно възмущение от законово неприемливите действия на органите на реда.

Може да се твърди, че проявите на яростна сатирична актуализация на недотам позитивни образи или явления от реалния свят, прерастваща в черен хумор, са често срещано явление в интернет.

Анализът на подобни текстове може да бъде базиран на семантичната теория на хумора на В. Раскин и общата теория на словесния хумор на С. Атардо, според които най-важното за реализиране на комичния ефект в шегата е желанието да се разреши заложеното в изказването противоречие (*incongruity-resolution model*).

Ако разгледаме фиг. 10, то при нейната интерпретация теорията на В. Раскин работи по следния начин: хуморът се базира върху комбинация от два противоположни по смисъл скрипта (фрейма):

Фиг. 10

- Скрипт 1 (добросъвестност): „на пазара на труда не се намира лесно добър специалист, който съвестно да изпълнява счетоводните си задължения във фирмата“

- Скрипт 2 (недобросъвестност): „федералните органи на реда от дълго време не могат да открият конкретен недобросъвестен счетоводител, който е извършил престъпление по

време на изпълнение на служебните си задължения“.

И ако под скрипт разбираме „когнитивна структура, представляваща фрагмент от информация за всеки феномен или обект, съществуващ в съзнанието на носителя на езика“ (Raskin 1985: 810), то тогава той може да реализира три абстрактни опозиции:

- реална/нереална ситуация,
- очаквана/неочаквана ситуация,
- правдоподобна/неправдоподобна ситуация, които би следвало да присъстват във всички комични текстове (по: Raskin 1985: 111).

В нашия случай най-яркото противопоставяне се реализира по оста очаквана–неочаквана развръзка на ситуацията.

Разглеждайки същия пример от позицията на С. Атардо, може да го опишем чрез:

- 1) SO (script opposition) – противопоставяне на скриптове 1 и 2: *добросъвестно/недобросъвестно (поведение)*;
- 2) LM (logical mechanism) – логически механизъм: *сблъсък на два смисъла*;
- 3) SI (situation) – ситуация: *неоднозначни резултати от работата на счетоводителя*;
- 4) TA (target) – обект на иронията: *счетоводител*;
- 5) NS (narrative strategy) – наративна стратегия: *повествование*;
- 6) LA (language) – език: *многозначност на глагола намирам, 'найти'* (по: Attardo 1994).

Систематизирането на емпиричния материал показва висока честота на употреба на елементи на ЕИ. Някои учени обаче смятат, че в такива случаи възниква проблем с разграничаването на SO между скриптовете, както и с LM или TA. Например В. Раскин (Raskin 1985: 116) и К. Хемпелман (Hempelmann 2004: 386) считат, че опозициите в ЕИ се реализират не на семантично, а на фонетично ниво, или с други думи – когато откриваме елементи на ЕИ, ние само се преструваме, че става дума за едно и също явление, за една и съща дума въз основа на външното сходство на лексемите, а не на очевидното им семантично несъответствие.

Приемането на тази позиция обаче би ограничило възможността множеството забавни изказвания, представени в кратките дигитални хибридни жанрове (мемета, демотиватори, постери и др.), да бъдат причислени към образците на истински „виртуален“ хумор. Затова, когато става дума за комични текстове с елементи на ЕИ, е полезно да се обърнем и към теорията от три части на М. Дейнел, свързана с механизмите за продуциране и асимилация на шегата.

- Механизъм на градинската пътечка (*garden path mechanism*) – в завръзката на текста се кодира информация, съдържаща скрита многозначност с налично едно-единствено, очевидно на пръв поглед значение. Кулминацията разкрива възможността за двойна интерпретация, която при преразглеждане на съдържанието отхвърля първоначалното разбиране на ситуацията и се центрира върху алтернативния, нов смисъл (по рис. 10): а) завръзка – трудно е да се издири добър счетоводител; б) кулминация – счетоводителката Вера Павловна я издирват вече 10 години).

- Механизъм на кръстопътя (*crossroad mechanism*), в рамките на който потребителят дори не може да си представи развитието на историята до момента на кулминацията, т.е. той е на „кръстопът“ с няколко възможни пътя за решаване на проблема пред себе си.

- Механизъм за червения светофар (*red light mechanism*) – потребителят свободно възприема информацията, докато не се натъкне на неочаквана кулминация, т.е. на „червена светлина“, след която краят на историята разрешава неочаквано възникналото противоречие (по: Dynel 2009).

Взимайки предвид всички горепосочени теории, които в по-голямата си част се фокусират върху разкриването на конкретни лексикални, граматични и семантични несъответствия при създаването на забавен игрови текст, за нас остава по-близка позицията на В. Санников. Той също отчита когнитивните механизми в пораждането и асимилирането на комичното, но застъпва тезата, че в преследване на хумора и шегата ние съвсем съзнателно манипулираме събеседниците си чрез езика, творчески конструирайки изказвания с помощта на аномалното, необичайното, неочакваното използване на езиковите средства (Санников 2002: 15).

Според нас това е и водещата причина за активното използване на ЕИ в мрежата. При конструирването на анализиранияте игрови текстове се цели осъществяване на експресивен диалог с аудиторията и получаване на естетическо удовлетворение от резултата на лингвокреативните усилия на потребителите. Нещо повече, това кореспондира и с решаването на основната прагматична задача на неофициалния уеб като свободно пространство за общуване и информационен обмен – осъществяването на лесна, спокойна, ненатоварваща комуникация между виртуалните събеседници. Неслучайно според концепцията на З. Фройд хуморът е един от най-здравите защитни механизми на

човека и реална възможност за изразяване на разнообразни импулси, които могат да бъдат дори агресивни или социално неприемливи. Но под маската на хумора те рядко създават напрежение във виртуалното пространство.

Заключение

Безспорен е фактът, че днес интернет се е превърнал в платформа за едновременна интеграция на „всички форми на комуникация в многокомпонентен, интерактивен, дигитален хипертекст, който включва, смесва и преразпределя цялата палитра от многообразни културни идеи, предавани в хода на човешкото взаимодействие“ (Кастелс 2016: 74). Протичащите днес в неофициалното виртуално пространство процеси диктуват нови езикови и комуникативни правила, което води до „промяна на съвременната езикова личност като цяло“ (Максименко 2022: 123). Сред типичните ѝ характеристики са свободното творческо отношение към формата на речта и съзнателното нарушаване на езиковите норми, които превръщат нестандартните игрови изказвания от антинорма в новаторство, в нов вид „грамотност“. По-добрите образци се радват на одобрението на аудиторията, следователно и на дълъг живот и масова употреба както в мрежата, така и извън територията ѝ. Това води до обогатяване на съответния език, като му придава актуалност и експресивност.

От гледна точка на комуникацията ЕИ като резултат от лингвокреативното мислене служи като добра възможност за смекчаване на тона и потискане на агресията във виртуалния свят. Не бива да забравяме и използването на хумора като инструмент за скрита манипулация, която поради мигновеното си разпространение в интернет трябва да бъде изкусно завоалирана в словотворчество, за да не причини вреда на никого. Още повече че сполучливите шеги все по-често напускат дигиталните граници и намират своето място не само в офлайн общуването, но и сред текстовете в публицистичния и рекламния дискурс.

Библиография

- Аристотел (1957), *Поэтика. Об искусстве поэзии*, Государственное издательство художественной литературы, Москва. (Aristotel (1957), *Poëtika. Ob iskusstve poezii*, Gosudarstvennoe izdatel'stvo hudozhestvennoï litaratury, Moskva.)
- Архипов, И. К. (2008), *Язык и языковая личность*, Книжный Дом, Санкт-Петербург. (Arkhipov, I. K. (2008), *ĭazyk i ĭazykovaiĭ lichnost'*, Knizhnyĭ Dom, Sankt-Peterburg.)
- Бляхер, Л. Е. (2005), *Нестабильные социальные состояния*, РОССПЭН, Москва. (Bliĭkher, L. E. (2005), *Nestabil'nye social'nye sostoiĭniĭa*, ROSSPEN, Moskva.)
- Бочарова, Т. А. (2013), „Сетевое общение: особенности конструирования социокультурного взаимодействия“, *Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и*

- практики, No. 4, 28–30. (Bocharova, T. A. (2013), “Setevoeobshenie: osobennosti konstruirovaniia sociokul’turnogo vzaimodeistviia”, *Istoricheskie, filosofskie, politicheskie i juridicheskie nauki, kul’urologiia i iskusstvedenie. Voprosy teorii i praktiki*, No. 4, 28–30.)
- Булгыгина, Т. В., Шмелев, А. Д. (1997), *Языковая концептуализация мира (на материале русской грамматики), Прагматика. Семантика. Лексикография. Вид. Время. Лицо. Модальность*, Языки русской культуры, Москва. (Bulygina, T. V., Shmelev, A. D. (1997), *ĭazykovaia konceptualizaciia mira (na materiale russkoĭ grammatiki), Pragmatika. Semantika. Leksikografiia. Vid. Vremia. Litsō. Modal’nost’*, ĭazyki russkoĭ kul’tury, Moskva.)
- Гарднер, Г. (2007), *Структура разума: теория множественного интеллекта*, „Вильямс“, Москва. (Gardner, G. (2007), *Struktura razuma: teoriiia mnozhestvennogo intellekta*, “Vil’iāms”, Moskva.)
- Гридина, Т. А. (1996), *Языковая игра: стереотип и творчество*, Уральский государственный педагогический университет, Екатеринбург. (Gridina, T. A. (1996), *ĭazykovaia igra: stereotip i tvorchestvo*, Ural’skii gosudarstvennĭyĭ pedagigicheskii universitet, Ekaterinburg.)
- Дедова, О. В. (2022), „Актуальные направления интернет-лингвистики: язык в Интернете vs Интернет в языке“, *Речевая коммуникация в сетевых структурах: между глобальным и локальным*, 2022, РАН. ИНИОН, Москва, 40–64. (Dedova, O. V. (2022), “Aktual’nye napravleniia internet-lingvistiki: iāzyk v Internete vs Internet v iāzyke”, *Rechevaia kommunikaciia v setevykh strukturakh: mezhdū global’nym i lokal’nym*, 2022, RAN INION, Moskva, 40–64.)
- Кастельс, М. (2016), *Власть коммуникации*, под науч. ред. А. И. Черных, Дом Высшая школа экономики, Москва. (Kastel’s, M. (2016), *Vlast’ kommunikatsii*, pod nauch. red. A. I. Chernykh, Dom Visshaiā shkola ēkonomiki, Moskva.)
- Кубрякова, Е. С. (1984), *Актуальные проблемы современной семантики*, МГПИИЯ, Москва. (Kubryakova, E. S. (1984), *Aktual’nye problem sovremennoĭ semantiki*, MGPIIA, Moskva.)
- Максименко, О. И. (2022), „Язык Интернета: динамика развития“, в *Речевая коммуникация в сетевых структурах: между глобальным и локальным*, 2022, РАН, ИНИОН, Москва, 106–124. (Maksimenko, O. I. (2022). “ĭazik interneta: dinamika razvitiia”, v *Rechevaia kommunikatsiia v setevykh strukturakh: mezhdū global’nym i lokal’nym*, 2022, RAN UNION, Moskva, 106–124.)
- Мечковская, Н. Б. (2009), *История языка и история коммуникации: от клинописи до интернета: курс лекций по общему языкознанию*, Флинта: Наука, Москва. (Mechkovskaiā, N. B. (2009), *Istoriia iāzyka i istoriia kommunikatsii: ot klinopisi do interneta: kurs lektsiĭ po obshtemu iāzykoznaniiu*, Flinta: Nauka, Moskva, 2009.)
- Молчанова, Г. Г. (2017), „Антропоцентричность меметики в когнитивно-семиотическом ракурсе“, *Когнитивные исследования языка*, No. 30, 74–78. (Molchanova, G. G. (2017), “Antropocentricnost’ memetiki v kognitivno-semioticheskom rakurse”, *Kognitivnye issledovaniia iāzyka*, No. 30, 74–78.)
- Петкова, С. (2022), *Эвфемизмы в современных медиатекстах. Коммуникативно-прагматический аспект. Парадигма*, София. (Petkova, S. (2022), *Evfemizmu v*

- sovremennykh mediatekstakh. Kommunikativno-pragmatischeskii aspekt*, Paradigma, Sofia).
- Санников, В. З. (2002), *Русский язык в зеркале языковой игры*, Языки славянской культуры, Москва. (Sannikov, V. Z. (2002), *Russkii iazyk v zerkale iazykovoï igry*, iazyki slaviānskoï kul'tury, Moskva.)
- Attardo, S. (1994), *Linguistic Theories of Humor*. Mouton de Gruyter, New York, 1994.
- Dynel, M. (2009), *Humorous Garden-Paths: A Pragmatic-Cognitive Study*, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle.
- Hempelmann, C. F. (2004), "Script Opposition and Logical Mechanism in Punning", in *International Journal of Humor Research*, Vol. 17, No. 4, pp. 381–392.
- Raskin, V. (1985), *Semantic Mechanisms of Humor*, Reidel Publishing Company, Dordrecht.

Гл. ас. д-р Елена Меснянкина,
emesnyankina@slav.uni-sofia.bg
Researcher ID (Web of Science): KCY-7039-2024
ORCID ID: 0000-0003-2680-6347
Факултет по славянски филологии
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
бул. „Цар Освободител“ 15, София 1504
България

Assist. Prof. Elena Mesnyankina, PhD
emesnyankina@slav.uni-sofia.bg
Researcher ID (Web of Science): KCY-7039-2024
ORCID ID: 0000-0003-2680-6347
Faculty of Slavic studies
Sofia University “St. Kliment Ohridski”
15 Tzar Osvoboditel Blvd., Sofia 1504
Bulgaria